

Aan de Minister van Financiën en de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit,

Excellenties,

De Federatie Particulier Grondbezit (FPG) heeft met interesse kennisgenomen van de voorstellen voor de te wijzigen regeling Rangschikkingsbesluit Natuurschoonwet 1928 (NSW). Gedurende het proces van de evaluatie van de wet en de voorbereiding op wijziging van het Rangschikkingsbesluit is de FPG op meerdere momenten betrokken geweest.

De evaluatie heeft overduidelijk aangetoond dat de NSW van groot belang is voor de instandhouding van landgoederen en daarmee voor het behoud van het op deze landgoederen voorkomende natuurschoon. De FPG ondersteunt deze conclusie van harte. De wet stelt particuliere eigenaren in staat om landgoederen in stand te houden en versnippering van bos- en natuurgebieden en cultureel erfgoed te voorkomen. Dankzij de NSW wordt een zeer belangrijke bijdrage geleverd aan het behoud van het natuurschoon in Nederland van meer dan 140.000 hectare in particulier bezit waarvan bovendien ruim 75% opengesteld voor het publiek.

De FPG constateert in het concept-Rangschikkingsbesluit zowel verruiming als aanscherpingen van de huidige regeling. Een deel van de voorstellen kan op instemming van de FPG rekenen. Dat geldt onder andere voor de wijzigingen ten aanzien van de mogelijkheden tot het omzomen van agrarische grond met natuur en de aanpassing van de definitie van buitenplaatsen. Een aantal zaken behoeft onzes inziens echter nog nadere aandacht.

#### **Aanleunende landgoederen expliciet ook voor blooteigendom**

In 2007 is het gezamenlijk rangschikken ingeperkt tot wat het nu is, en heet het aanleunen en samenwerken (artikel 3 lid 3 en 4 Rbs). Rangschikken samen met het hoofdlandgoed is sindsdien alleen nog maar mogelijk als de opstal (mits ouder dan 1950) vroeger bij het landgoed hoorde. Dit sluit aan bij het doel van de NSW om het landgoed bijeen te houden.

Vanuit die redenering moet dan uitgifte in erfpacht en vruchtgebruik worden beloond met rangschikking, onafhankelijk van grootte tussen de 0 en 5 hectare en onafhankelijk van de boshoeveelheid. Dit is overgenomen in het concept-Rangschikkingsbesluit.

Onze aanbeveling is om het mogelijk te maken dat het hoofdlandgoed de percelen die op haar terrein zijn uitgegeven in erfpacht of vruchtgebruik, op kan nemen in de eigen rangschikking. Dit sluit nauw aan bij het doel van de wet om de eenheid van landgoederen te bewaren en de faciliteiten van de NSW ten goede te laten komen aan het landgoed.

#### **Handhaaf rangschikkingsmoment op basis inrichtingsplan door aansluiten bij Index N & L**

Een belangrijke wijziging in het concept-Rangschikkingsbesluit vormt het rangschikken van nieuwe landgoederen pas na het moment dat de beoogde natuur daadwerkelijk is gerealiseerd. Momenteel is dat mogelijk op basis van o.a. een inrichtingsplan. Dit wijzigingsvoorstel maakt dat provinciaal en landelijk natuurbeleid verder uiteen gaan lopen en initiatiefnemers voor nieuwe landgoederen worden ontmoedigd vanwege de ermee gepaard gaande onzekerheden en vanwege mogelijke gevolgen voor financiering en fiscaliteit.

Hierdoor heeft dit wijzigingsvoorstel een effect dat haaks staat op het overheidsbeleid om te komen tot meer verweving van landbouw en natuur. Om deze reden stellen wij voor dit wijzigingsvoorstel terug te draaien.

Door de vrijstelling van de overdrachtsbelasting ontstaat er na aankoop direct ruimte om te investeren in natuur. Dit kan in de knel komen door het wijzigingsvoorstel. Daarnaast geeft het verleggen van het moment van rangschikking extra praktische en juridische onzekerheid voor initiatiefnemers omdat het niet altijd duidelijk is wanneer een bepaald natuurtype is gerealiseerd, en de natuur zich niet altijd laat leiden. Dit zal leiden tot praktische en juridische kwesties en leidt tot extra administratieve lastendruk voor eigenaar en voor overheid.

Om dit te voorkomen en met het oog op een eensluidende benadering van natuur en natuurontwikkeling stellen wij voor ook in dit verband om ook hier, net als bij de gewijzigde definitie van natuur waar aansluiting wordt gezocht bij de Index Natuur en Landschap, de praktijk van de decentrale overheden te volgen. Ons voorstel is daarvoor de subsidieregeling kwaliteitsimpuls natuur en landschap (SKNL) te volgen waarbij wordt gewerkt op basis van een concreet inrichtingsplan en een kwalitatieve verplichting.

#### **Voor minimumoppervlakte aansluiten bij Index Natuur en Landschap**

Het criterium van de minimumoppervlakte voor natuur van 0,5 ha dat volgt uit de evaluatie, houdt naar de mening van de FPG onvoldoende rekening met de ecologische waarde van kleine landschapselementen. Een kikkerpoel van 2000 vierkante meter is waardevol, natuurstapstenen van 3000 vierkante meter per stuk ook. De oppervlakte van een natuurstrook zegt daarmee niets tot weinig over de aanwezigheid en kwaliteit van natuurschoon. Ook hier pleiten wij er daarom voor om aan te sluiten in de Index Natuur en Landschap, waar bij de diverse natuurtypes ook een minimum oppervlakte is bepaald. Zo blijft het ook interessant om kleine elementen, bijvoorbeeld poelen, te realiseren op NSW-landgoederen.

#### **Meer verminderen administratieve lastendruk mogelijk**

Bij zowel het punt van minimumoppervlakte als bij het rangschikkingsmoment is als voornoemd meer uniformiteit in beleid en een verdere vermindering van de administratieve lastendruk te realiseren, zonder dat dit ten koste gaat van het doel van de regeling. Ten algemene geldt dat door nauwer aansluiting te zoeken bij de Index Natuur en Landschap die in het kader van het gedecentraliseerde natuurbeleid is vastgesteld door de gezamenlijke provincies, een verdere vermindering van de lastendruk kan worden verwezenlijkt. Die vermindering van administratieve lastendruk was ook een belangrijke overweging bij de inbreng van de Tweede Kamer in 2017 tijdens het debat over de evaluatie van de Natuurschoonwet.

#### **Meer in plaats van minder ruimte voor economische dragers gewenst**

De toelichting bij het concept-Rangschikkingsbesluit geeft aan dat het Rangschikkingsbesluit veel ruimte biedt om economische dragers op landgoederen toe te staan. FPG acht deze passage misplaatst.

De rangschikbaarheid van nieuwe opstallen is drastisch ingeperkt door de uitspraak van de Raad van State (ECLI:NL:RVS:2017:3128). Bovendien perkt het voorliggende voorstel de rangschikbaarheid van opstellen verder in, terwijl opstallen één van de weinige economische dragers zijn die er op landgoederen overblijven.

De rangschikbaarheid van opstallen op buitenplaatsen wordt ingeperkt, doordat opstallen van na 1950 niet meer rangschikbaar zijn. Voorts is in het niet alleen het uiterlijk van een opstal dat inbreuk kan maken op het natuurschoon, maar ook het gebruik (artikel 4 Rbs) dat van een opstal gemaakt wordt.

Het voorliggende voorstel staat op dit punt daarmee volgens de FPG haaks op de in de Tweede Kamer aangenomen motie Geurts en Ladders, die de regering verzoekt om oplossingen te zoeken voor maatwerk voor economische dragers (Kamerstuk II 2016/17, 33576 nr. 104). Concreet stellen wij in dit kader met klem voor om de in het voorstel opgenomen wijzigingen ongedaan te maken.

Om uitvoering te geven aan de aangenomen motie stelt de FPG voor om activiteiten en ontwikkelingen toe te staan als die binnen de goede Ruimtelijke Ordening zoals vastgesteld door gemeente en provincie passen én de baten uit deze activiteiten ten gunste komen van de instandhouding van het landgoed. Dit houdt de weg open voor nieuwe ontwikkelingen op bijvoorbeeld het gebied van energieopwekking, klimaat en voedselproductie.

### **Verduidelijking positie buitenplaatsen nodig**

Zoals aangegeven wordt het ook mogelijk om buitenplaatsen met een aanleg uit de periode tussen 1850 en 1900 te rangschikken. De FPG juicht dit toe. Wel roepen de wijzigingen een aantal vragen op.

De mogelijkheden voor het rangschikken van opstallen op buitenplaatsen worden ingeperkt. Dit door de wijziging van lid 5 van artikel 3. Dit regelt welke opstallen bij aanleuners/samenwerkers meegerangschikt mogen worden, en wordt hier van toepassing verklaard op buitenplaatsen van kleiner dan vijf hectare. Daarmee zijn opstallen op een buitenplaats die kleiner is dan vijf hectare en die geen rijksmonument zijn of van vóór 1950 of een opstal voor het technisch beheer, niet meer rangschikbaar. Voorheen wél. Deze inperking op de rangschikingsmogelijkheden van opstallen op kleine buitenplaatsen komt niet uit de evaluatie en wordt ook nergens in verband gebracht met het 'niet bijdragen aan het natuurschoon'. Omdat de evaluatie hier geen aanleiding toe geeft, en de kabinetsreactie daarop evenmin, vragen wij deze wijziging ongedaan te maken en het woord 'eerste' in artikel 3 lid 5 van het Rangschikkingsbesluit te schrappen.

Daarnaast ontvangen wij graag verduidelijking over de positie van deelrangschikkingen van buitenplaatsen: worden deze beschouwd als samenwerkend landgoed of als buitenplaats? Dit heeft grote consequentie voor onder andere de hoeveelheid bosoppervlakte (> 50% vs. < 30%).

### **Landgoederen in het buitenland**

Het beleid ten aanzien van landgoederen in het buitenland is eerder vastgelegd in een beleidsbesluit (BLKB 2015/1169M d.d. 8 september 2015). Het invoegen van deze regels in het Rangschikkingsbesluit vergroot de duidelijkheid voor landgoedeigenaren. Wel merken wij op dat in de Nota van Toelichting in onderdeel II / C wordt verwezen naar een wetsartikel dat momenteel niet bestaat, tenzij er met ingang van 1 januari 2021 een wijziging in de wetstekst van de NSW van kracht wordt.

### **Onbedoeld gebruik NSW-openstellingsregels voorkomen**

De regels voor het openstellen van de onder de NSW gerangschikte terreinen zijn vastgelegd in het Openstellingsbesluit. Het grootste deel van de terreinen is opengesteld voor publiek, in het bijzonder wandelaars conform het Openstellingsbesluit. Bekend is echter dat de recreatieve druk toeneemt en

gepaard gaat met grote druk op het natuurschoon. Steeds vaker worden landgoederen verplicht om medewerking te verlenen of toestemming te verlenen in de aanleg/ planning/ bebording/ markering/ bewegwijzering van routes ten behoeve van recreatie in algemene zin, zoals bijvoorbeeld t.b.v. wandelaars, fietsers, ruiters, mountainbikers, gemotoriseerd verkeer, verblijfsrecreatie, sportactiviteiten etc. al dan niet georganiseerd door (lokale) overheidsinstanties en/of derden.

Er is een bepaling nodig in een AMvB waaruit blijkt dat landgoedeigenaren hiertoe niet verplicht kunnen worden op basis van openstelling onder de NSW, om zo de doelstelling van het behoud van natuurschoon te waarborgen. De FPG verzoekt u dringend hierover een passage op te nemen in het Rangschikkingbesluit.

### **Overgangstermijn essentieel**

In de regeling wordt een periode van 10 jaar aangekondigd waarin landgoedeigenaren de tijd krijgen om aan de nieuwe voorwaarde te voldoen. In een groot aantal situaties zal dat voldoende zijn, waar het de fysieke inrichting van het terrein betreft. Maar in situaties waarin bijvoorbeeld zakelijke rechten als erfpacht en vruchtgebruik zijn gevestigd is dat niet altijd mogelijk. Eigenaren mogen niet geconfronteerd worden met een naheffing op basis van regels waar zij niet op kunnen anticiperen. Daarom pleiten wij ervoor dat er geen naheffingen tot leven komen voor beschikkingen die zijn afgegeven tot de publicatiedatum van het Rangschikkingbesluit (8 juli 2019) gedurende de looptijd van die beschikkingen (max 25 jaar). Wij achten dit essentieel.

Wij zijn gaarne bereid deze reactie mondeling aan u toe te lichten.

Met vriendelijke groet,



Roel Robbertsen  
Voorzitter FPG



Adrienne Vriesendorp-Dutilh  
FPG Portefeuillehouder Landgoederen